

Структура інформаційно-аналітичної діяльності керівників професійних навчальних закладів

Ягупов В.В., доктор педагогічних наук, професор, провідний науковий співробітник Інституту ПТО НАПН України

У тезах стисло розкривається структура інформаційно-аналітичної діяльності керівників професійних навчальних закладів і подається її універсальні етапи. Визначаються основні характеристики інформаційно-аналітичної діяльності керівників професійних навчальних закладів.

Ключевые слова: структура; інформаційно-аналітична діяльність; керівники ПТНЗ.

Structure of the professional educational establishments' directors' informational and analytical activity

V.V. Yagupov, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Leading Scientific Fellow of the Professional Technical Education Institute, National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine

The report briefly sets out the structure of the professional educational establishments' directors' informational and analytical activity and proposes its universal phases. It defines main features of the professional educational establishments' directors' informational and analytical activity.

Key words: structure; informational and analytical activity; PTEE directors

Інформаційно-аналітична діяльність (ІАД) керівників професійних навчальних закладів (ПНЗ) є безпосередньою складовою їх управлінської діяльності, яка характеризується цілеспрямованим пошуком, збором, аналізом, синтезом, опрацюванням різноманітної інформації та її експертною оцінкою, що стосується життєдіяльності та функціонування професійного навчального закладу та продуктивним її застосуванням для рішення управлінських проблем в умовах невизначеності (неповної інформації) в управлінській діяльності.

Зміст ІАД керівника професійного навчального закладу включає:

- виокремлення з інформації про об'єкт (процес), який аналізується, певних компонентів та їх перетворення в зручні форми для сприйняття;
- інтерпретація виокремлених компонентів на основі використання півформальних і формальних мов для побудови статичних і динамічних інформаційних моделей предметної сфери;
- подальший предметний аналіз у контексті потенційного використання в управлінській діяльності.

Для цього здійснюються такі процедури:

- отримання системних знань, у т.ч. і нових, які стосуються діяльності керівника ПНЗ як суб'єкта управління;
- використання і формування нових понять, знань і ментальних моделей (евристика лінійності, евристика раціональності, евристика

репрезентативності, евристика доступності, евристика формату, евристика ймовірності, евристика порівняльності та транзитивності, евристика аддитивності, евристика негайної реакції, евристика бінарності) управлінського мислення керівника ПНЗ;

- виключення, перетворення та уточнення наявних ментальних моделей;

- формалізація ментальних моделей керівника ПНЗ щодо вирішення конкретних управлінських завдань як суб'єкту управління в системі професійної освіти;

- застосування системи ментальних моделей для вирішення конкретних управлінських проблем у ПНЗ;

- інтерпретація результатів практичного мислення, аналізу-синтезу та їх перетворення в певну модель (проект), яку можна реалізовувати в управлінській діяльності;

- формування керівних впливів на професійну освітню систему та на її суб'єктів.

На основі врахування вимог системного та суб'єктно-діяльнісного підходів можна визначити **універсальні етапи ІАД керівників професійних навчальних закладів**.

Мотиваційний етап, який «запускає» та стимулює ІАД. Він реалізує такі функції в ІАД: ініціювання ІАД; вибір її мети й основних напрямів дій щодо досягнення мети; стимулювання ІАД.

Емоційно-вольовий етап, оскільки будь-яка ІАД має певні складності, труднощі, невідомі аспекти. Він в ІАД виконує такі функції:

- регуляцію виконання мисленнєвих дій – аналізу-синтезу тощо;
- зупинення або переключення певних мисленнєвих дій.

Інтелектуально-технологічний етап, який реалізує такі функції: аналітичну; синтетичну; узагальнення; конкретизації; практичну. Для цього керівники ПНЗ мають: володіти практичними здатностями пошуку, аналізу-синтезу інформації, її порівняння, абстрагування, узагальнення і конкретизації, які передбачають розвиненість провідних якостей практичного інтелекту; усвідомлювати ймовірні наслідки рішення проблемних ситуацій; мати певні уміння й здатності щодо оформлення опрацьованої інформації, її презентації та використання у практичній управлінській діяльності.

Зміст цього етапу передбачає такі дії:

- виділення реального об'єкта з оточуючого середовища для інформаційно-аналітичного опрацювання та з'ясування його зв'язків зі зовнішнім середовищем;

- виокремлення елементів об'єкта та передбачення їх взаємодії, взаємовпливу та взаємозалежності; виникнення понять «цілого» та «частини», з яких формуються властивості об'єкта як у цілого, так і його частин;

- встановлення взаємодії виокремлених елементів об'єкта та з'ясування їх місця та функцій в об'єкті, тобто визначення в процесі аналізу-

синтезу логічної структури об'єкта як системи;

– пояснення властивостей системи (тобто об'єкта) як цілого. При цьому слід мати на увазі, що отримане синтезоване знання ніколи не являється простим об'єднанням знань про елементи системи, а представляє собою нові знання про нові властивості системи. Завдання керівника – усвідомити ці нові властивості системи, але з залученням нових об'єктів і взаємодій, тобто виявлених підсистем системи. Нові властивості породжують взаємодію підсистем, а не елементів. Підсистема – це сукупність елементів системи, які пов'язані спільною функцією чи взаємодією. При цьому окремі елементи однієї підсистеми можуть взаємодіяти з елементами інших підсистем. Власне, результатом реакції підсистем на ці взаємодії є й виникнення нових властивостей. Слід розрізняти сукупність властивостей і нову властивість. Одночасне проявлення властивостей чи дій є синергією, але не новою властивістю;

– виявлення функцій елементів і підсистем у виявленій логічній структурі системи (об'єкта);

– визначення мети системи в термінах функцій елементів і підсистем, які були попередньо виокремлені; для цього необхідно співвіднести стан системи та зовнішнього середовища. Характеристика стану системи передбачає параметризацію вхідних і вихідних чинників за допомогою певних змінних – кількісних, якісних і порядкових;

– з'ясування змінних системи, які можуть підлягати змінам, і змінні, які можна тільки спостерігати, а не змінювати; у результаті аналізу-синтезу сукупності впливів на досліджувану систему та на її цілей виникає завдання щодо управління системою: цілеспрямовані зміни змінних системи для її приведення в бажаний для керівника стан;

– з'ясування «петель зворотних зв'язків», які дають можливість з'ясувати динамічні закономірності функціонування системи; ці зв'язки можуть бути викликані як новими властивостями системи, так і іншими вихідними чинниками;

– визначення керівних впливів на досліджувану систему для її приведення в певний бажаний для керівника стан.

Інформаційно-реалізаційний етап: це поведінка керівника в управлінській ситуації, що проявляється в знанні та практичному врахуванні особливостей поведінкових сценаріїв роботи з інформацією в професійно-педагогічному середовищі та в процесі реалізації управлінських функцій як суб'єкта управління в ПНЗ.

Етап саморефлексії керівника в ІАД. В інформаційно-аналітичній діяльності людини в ситуаціях вирішення творчих задач рефлексія є суттєвим аспектом практичного мислення та представляє собою один із взаємодіючих процесів будь-якої ІАД (ціннісно-мотиваційній, особистісний, предметний, суб'єктний, поведінково-діяльний).

Таким чином, ІАД керівників професійних навчальних закладів має свою технологію, яка дозволяє: підвищити культуру ІАД; співставити

функції обґрунтування (цілеполягання, аналіз) і функцій управлінських дій (експертиза, планування, організація, керівництво і контроль) у межах єдиного управлінського циклу; забезпечувати взаємозв'язок функцій управління на основі здійснення ІАД керівника в результаті аналізу процесу функціонування ПНЗ як освітньої системи; побудувати та обґрунтувати послідовність здійснення ІАД в управлінні для забезпечення функціонування і розвитку ПНЗ.

Основні характеристики ІАД керівників професійних навчальних закладів:

- технологізація (застосування оптимального алгоритму роботи з інформацією);
- інформатизація (застосування інформаційно-комунікаційних технологій і засобів для роботи з інформацією);
- уніфікація (стандартизація роботи з інформацією в системі управління ПНЗ).